No. 44. Neue Jüdische Zeitung. II. Jahrgang.

בייץ ייִדישע צייטונג

דיא „נייע ייִדישע צייטונג" ערשיינט יעדען מאָנטאג אונד דאָנערסטאג.

פּראָנומעראַציאָנס - פּרייז:
גאַנציאָהריג 7 פל. — קר.
האַלביאָהריג 3 „ 50 „
פיִרטעלאָהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאַקציאָן אונד אַדמיניסטראַציאָן
בעפינדעט סיך:
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואָהין אויך דיא פּראָנומעראַציאָנס-געלדער צו זענדען זינד

אינזעראַטע
ווערדען בילליגסט בעצאָלט.

Budapest, Donnerstag, 6. Oktober 1881. שנת תרמ"ב לפ"ק.

ב"ה בודאַפּעסט, יג' תשרי

חג הסכות.

בייא ערשיינען אונזערער נאָכסטען נומער פיִנדען וויר בעיטיט דיא ימי חג הסכות, זמן שמחתנו, טאָגען אונזערער פרייִדע. דיא אונזערע תורה" אונס לעהרט, ווייזט אויך דיא אַרבעה מינים: אתרוג, לולב, הדסים, ערבות דאַרייִנ הין, דאס ווער אונס פאַר הקב"ה פריינען זאָללען. אונד דיא אונזערע חכז"ל קאָמענטערען, זינד עס דעסהאַלב גערעדט דיעזע פיִער מינים, וועלכע אונס צור פרייִדע אנרעגען, ווייל דיא יידישע נאַציאָן גערעדט זא דיא דיעזע פיִער מינים, דירעקט אונטער דעם שטעדע פאַן הקב"ה שטע. הען אונד אונס בעלעהרען, דאס ווענן נאָך זא פיִעלע שווערמע נעגען אונס טאָבען, אונזערע איינציגע אונזערע פאַטער אונס דיממעל איזט אונד דאס ווער איך אין גרייִנגאָללען טאָגען אין נאָטט ניכט פערגעססען אונד נור איך אין פערטרייִען דאָללען. — דיעס אונזערע בעמערקונג צ דען לייִדער וואהרהאַפט טרייִ-גען נאָכיכסטן, דיא אונס רוסלאנד, דיישלאנד אונד אנדערע אינגאַרן געמעלדעט ווערדען. אים רוסלאנד ערהאַלט דיא וויעגער „פרעס-סע" דען נאָכפאָלגענדען בעריכט אינעם אידרעד בערכט-ערשאַטטעד, דער געלעגענהייט האַט-טע, מיט אינגעם דער דייטשען דעפּעשרטען, וועל-בער איבער מאָסקוי נאָך דעם יידען רייזטע, צו שפּרעכען אונד אים זיינער שילדערונג דער איי-דיגענען אין פעטערסבורג קאָמן מאָן ערזעהען. דאס פון מיט דער צוקונפט דער יידען אין רוס-לאנד ניכט אם בעסטען בעשטעללט זיין דרעסדן. דער רוסישע מיניסטער דער אינגערן נראַף איג-נאַטיעפ, עס פּפּפּ דיא יידישע דעפּעשאַציאָן זעהר לייִדענשרעדיג. וויא עס פאַן אינעם גע-וויינטען דיפּלאָמאַטען ניכט אנדערש צו ערוואַר-טען וויאר. אינד ערגערלעטע אידר דען ראַטה, זיא מאַנע אים פרייִזע אידרער גלייבענס-גינאָססען דאַרזען זוריקען, דאס צוויי דרייטהיילע דער יידען אין רוסלאנד דיא „אנדרע-ישאַב" ערגיפיגען, דאנן ווערדען דיא פערהאַלטנישסע דעס רעסט-לייבע טהיילעס דער יידען דיך נינסטיגער גע-שטאַלטען. צור ביעשרעדונג דער דעפּעשאַציאָן, דאס מאן דער דייטשען וועגנד דיא וועגע צור בלייבונג פערשיל עסט בעמערקטע אינגאַטיפּ, דאס נכמשטערען דער דייטשען וועגנד דיא פיִר דען נאָטט אין אַנדערען דייטשען וועגנד דיא אַנדערע דיא שוואַכע נור פאַן אַלטהייל, דיא שוואַרע-דערע וועגנד דיא צאָהל דער מאַיאָרטסטען נור פערטעהרע! — נאָכפאָרסט וולאַדימיר אנטאָאר-טעטע דער דעפּעשאַציאָן: „מין בריידער איזט לאַיזער פאַן רוסלאנד אונד קאָמן זיך ערלכסטן ניכט שטעצען, וויא זאָלל ער איך אויסרייבענדען שטען בעאַהרלאָזיג". — אין אַן ליִיפּ-פיִער פערבריטעט זיך דעזעס דעזלאַטען דעס פע-טערסבורגער יידען-קאָנגרעססעס אינטער דען מאָסקוער יידען. ווערדען אין אנגעמיין דיי קאָנ-דער שרעמענג זיך בעפינדען. אונד אלס דיא מא ראַט הענה פאַן דער קאַנצעל דער אַראַב פערגאַה-טען, דאס דיא צוקונפט לייִדער ניכט נעטען אים שאַטן בעריג, דיא ראַט דאס ראַט הענה-פעטט אין פעטט דער טייער אונד דער בעזאָרגנים אים דיא צוקונפט. מיט בעטטערלרדער שטימע האַט דער מאָסקוער אבערבערגער דער פערזאַהט מעלשען נעמיינדע דיא נעגאַציאָנטיגע לאַנג דער יידען אין רוסלאנד געשילדערט (ער וואַר איך צור פאַנפּערענץ נאָך פעטערסבורג בעריפיגט אונדעט עד זאגטע). „וואָגי לאַססען ווייר דען אנ-זערע קונדער שטעהערען, מאן ווייר דיא אים דאך אין דער אינען אדער אנדערען ווייזע ענטרייסען, ציעהען ווייר אינס צוריק פאַס אַפּפּענטליכען לע-בען, אים קיינען אנלאס צו אַרגעגד וועלכער אינסטרייטונג נעגען אונס צו געבען. שאַפּפען ווייר אונס קיינע אינבעגעגעלכען גיטער אין, אים יעדען מאָמענט ווייזעפערטיג זיין צו קאָנגען."

אים דייטשלאנד לייפען עבענפאַללס אינער-פיִרליכע בערכטע אין. אונד ווענן דיא בעהאַר-דען נינמעדער עטוואס מעהר "וואַכסען זינד, זא דייערן דיא העטצ-אונד שמפּפ-רעדען נאָך אים-מער פאַרט. זא באַכטע ערסט דיעזער טאָגע אינער דער רייכסטאָג ראַדעלס-פיִרער דער דייטשען אנטי-סעמיטען אינען „טאָאַסט" אים איך דיא געזונדהייט דעס פיִרסטען בימאַרק, דעס ערסטען אנטי-סעמיטען.

לייִדער אבער האַבען ווייר אין אים אינגאַרן אינע רהרינע בעזיעגונג אונזערער פיִנדע צו מעלדען.

דאס פאָלגענדע טאָג-בלאַטט „פיִנגאַנטליכע שעט" בערכטעט. דאס דיא אינגאַרישען אנטי-סעמיטען אין כריסטליכע נריִיליכע, שפּעצעריי-אַ האַנדלער אינד אַנדערע קראַמער אינעזונגעגעלך דאָך פאַס-אַפּיערע פערזוגנדען. אויך דיעלכע דעטע-אַרטיקעל עגנען דיא יידען גערעדט זינד. וואהל לעזען ווייר אין אייגער פיִלפערבריטעטען אינגאַרישען צייטונג אינען ליים-אַ-טיקעל עגנען דיא אנטי-סעמיטען פאַן אינעגען דער פאַרראַעגנדען מאַנגע. פאַן פאַנען זיילסמ. דעסען ראַטה אבער דיא עצה אין בלעם אין. עס פאַרדרי-נאַמלעך דיא רעגערונג אין. זא באַלד אלס מאָגלך דיא „צייטל-עהע" ענדלך צום נעזעטצע צו מאַכען. דאַמיט דער דער דער רעסטען צייטונגען יידען אונד בריסטען בעזיטיגעט ווערדע.

ווייר האַבען עראַר דיא בעסטען בעזיגען, דאס דיא „צייטל-עהע" דען דאס דער בריסטען נעגען דיא יידען ניכט נור ניכט פערמינדערן. זאנ-דערן אים נעגענטהיל דעזיגלעכען אין נאָך גראַ-סערעס מאַסטאַבע הערפאַרזיגען ווירד. לעזען ווייר דאָך אים דיא רעדלינאַנס-פיִרהייט אונד „צייטל-עהע" שאַן דיס מעהרערען אהרען נעזעטצען אינס. פאָלגענדעס:

דער מאַגהאַרישע-אַמאַרטשע פאָלקס-פּער-אין אין זיינען הערלט אם מאַנטאג דיעזע ערסטע נעגעראַלפערזאַמלונג אין קיעזיגס קראַאַטאַ-אַב-מאַגן אין דאַס מעגרעסע דער פאַרזאַמלונג אונד ערצאַהלט דיעזע ערלעבנעססע אין אינעס טראַ-לער באַרט. דיא אין בעזונדערס דער פיִרשע קאַטהאָלישע וויר, דער דאַרט ווערדע, פאַס הער-צען בע-פיִרשע האַבען, נאַטט דיא אַנגן - פאַרדט דערגעגד פאַרט — דאַרט גבען עס קיינע יידען. אין אינגעגער אינס הינגעקאַמען אונד האַט דיך דערארט בעגאַמען, דאַ אין דיך אלע אללע יידען בעגעגדמען, מאַן האַט אינן דאַהנד דורך אללעגמיינע עגטטיטנגען באַלד אַפּרעגדערהאַט. דאַגן קאַמטט דערגעגד אין דיא שקאַנדאַלע בעים ליבעגאַנגנעסע דעס פאַפּפּענס איאס IX. אין שפּרעכען, דיא אַשאַלגעשע רעגערונג, דאַס ער מיט עראַהגעגעגד שטעמע, האַט בעגרייפטעט, דאַס דיא דערגאַנגענהייט פאַן דען קאַטהאָליכען קען אינסגעגאַנגען זיא, מאַן דערהט, דאַס דער פאַפּפּס קיינען מאַנ מעהר דעגגרי איזט; אין גאַליציע דאַס אין דיעזעס פאָלקס אינגע אינגע פעגגאַנגס דעס פערארגעגס אין אונזערן מיטטעס דעס אין-סעגן נאַטהוגעדיג אינדע. זעהגען זיא דיא אינגאַגאַזיג, פאַרהדס ערזעגגע פאַרט. פון ווערע באַלד דאַגנ גגעקאַמעגן. דאַס דאַס אינמע פאַלס אין דיא האַגדע דעס ווירען גאַמטעטטאַ גגאַפּאַל-לען וואַרע. איין פאַלק, וואָ דאָך דיא פיעלע שאַגע עלעמענטע פאַרהאַנדען, אין דיא האַגדע אינגעע סעמטען! — רעדנער בעשטריכט זאַהגען דיא „פעריידעלטע פרעססע" אונד רופט: וואס זאָל-לען ווייר טהון, אים אונס דער יודען צו ערווע-רען, אידערער איבערלעגענהיט אין שאַכער אונד האַנדעל? עס מוס עטוואס געשעהען, ווייר מוס-סען אונס אי-פאַפּפּען, אונס וועהרען געגען דען סעמיטשען פיִנד. פריילך ערשלאגען, מיינטע ער לאַבעלנד — קאַן מאַן זיא ניכט, דענן דאס וואַ-רע יא נעגען דיא קאַטהאָלישע רעליגיאָן. ער פערשפּרכט דער פערזאַממלונג אינען פאַרטרעטען דעס פיִרסטען לייבעטענשטיין, אינעגס בעריכטעגדע ערצ-קאַטהאָלישען דעפּוטירטען, איבער דיא יודען-פאַגד. צו דיעזעס צוועקע זאָלל אינע גראַסע פערזאַממלונג איינבערופען ווערדען אונד יעדער אנוועזענדע דאס רעכט האַבען, אין דער פריינען דעבאַטע טהיילצונעהמען. — שליעסלך ווירד ער איך אינען בליק אויף דיא בעריכטע יודען-העצצען, וויא מאַן זיך אויך דעס אונער-טראַגלייכען יודען-צוגאַנגעס צו עגטגלעדיגען זוכ-טע. פאָלל בעפרידיגונג רופט ער: דאָרט וואַנ-דערן דיא יודען אים, גליקזעליגעס לאַנד! ווענן זיא אונס ניכט הימזוכען. דיא יודען-פאַגד ווירד נאָך אַנגעגאַנגען אַראַנגעשאַפען. נען אונד אינער דער הערערן רופט שליעסלך אין אינפּאַראַלשטעס ווייגער דיאַלעקט: „אַ שפּעטקאָלל מיססען ווייר מאַכען, אין לאַרם אין צייטונגען אונד מיט פלאַקאַטען אונד אַ אַאַאַר גלדען-צעטעל מיססען מיר"ס אינס קאַסטען לאַססען, זאנסט איז ווייַדער ניכטס."

ווייר אבער: אין בחיני אלא בפה. ווייר קאָנ-נען נור דיא אַללבאַרמהערציגקייט נאַטטעט ער-פלעהען. דאַמיט ער אינס דען גואל צרק שקע אונד אינס ער-לאָזט. נשמע מהרה קול מבשר מבשר ואומר, משמיע ישועה אבייר.

נייעסטעס איס אללען לאָנדערן.

"די אייד נ-העטצע אין לאַשאַנ(ץ)

האַט זיך אלס „העטצע" נעגען אינען דאַרטגען ווירדען זאַס דער בים העדינגען פּלאַדיר-ען. „פעסטע-אַלטע" דעם „פעסטע-אַלטע" ווירד הערבער אים לאַשאַנץ אַללגעגדעס בע-ריכטעט: „אין אַהרעס נעשאַעצטע אבערע-בלאַטטע פאַס 1. אקטאָבער איזט אונטער דעס טשעל „הדינ-העטצע אין לאַשאַנץ" אין בעריכט ענטהאַלטען, דער ליִיבט צו מיספּערשטאַנדניסען אנלאַס נעבען קאָנגנט, דאַהער ווייר אונס פער-פּפּלכטעט פיִלהען, אהנען אים אינטערעססט דער ווהרהייט דען זאַכפערהאַלט נעגען בע-קאַנגס צו נעבען. פון 25. סעפּטעמבער אים 11 אהר אבענדס זאַס דער בים הערזיגען פּלאַדיר-נעשאַפּפּט-אינהאַבער אדאָלף הערען בעשאַפּ-טעטע נייגער אים שעלמעגשיגען אַפּפּעגדייזע אונד לאַז דיא צייטונג, דער יונג מאַן — אים לעזען יואַרטשיגלך פערזאַס שוואַך — בעטשטא-ריטע דיא ווהרהייט אַלס אַר זיך הין, אלס איינע נעזעללשאַפּט, בעשטעהענד אים דעס הערזיגען שטאַאַטס-שע, אַיינעס יונגען מאַנ נאַמענס סטראַקא, קאַסטער, איינעס מוירער-פאַלגער, דער נעגענוואַרטיג בים בויע דעס הויפ-דונג נומפאַזיטען בעשאַפּפּטס איזט דעס ווירד קאַמטער דער הערזיגען שטאַאַטס אונד עגדלך אינעס פינסטען הערהן — דיא צוויי לעטצטע-נעגאַנגענען יודען — אים אַפּפּענע-הויז טראַגען; דיא דיא ווערסטעגאַנגטען. דעגען, נעבענבייא נעגאַנגס. אידער איינעגע נעזעללשאַפּפּ עטוואס

חדשות.

דיא ווערדען אונזערע נאָכסטען נומער פיִנדען ווייר בעיטיט דיא ימי חג הסכות, זמן שמחתנו, טאָגען אונזערער פרייִדע. דיא אונזערע תורה" אונס לעהרט, ווייזט אויך דיא אַרבעה מינים: אתרוג, לולב, הדסים, ערבות דאַרייִנ הין, דאס ווער אונס פאַר הקב"ה פריינען זאָללען. אונד דיא אונזערע חכז"ל קאָמענטערען, זינד עס דעסהאַלב גערעדט דיעזע פיִער מינים, וועלכע אונס צור פרייִדע אנרעגען, ווייל דיא יידישע נאַציאָן גערעדט זא דיא דיעזע פיִער מינים, דירעקט אונטער דעם שטעדע פאַן הקב"ה שטע. הען אונד אונס בעלעהרען, דאס ווענן נאָך זא פיִעלע שווערמע נעגען אונס טאָבען, אונזערע איינציגע אונזערע פאַטער אונס דיממעל איזט אונד דאס ווער איך אין גרייִנגאָללען טאָגען אין נאָטט ניכט פערגעססען אונד נור איך אין פערטרייִען דאָללען. — דיעס אונזערע בעמערקונג צ דען לייִדער וואהרהאַפט טרייִ-גען נאָכיכסטן, דיא אונס רוסלאנד, דיישלאנד אונד אנדערע אינגאַרן געמעלדעט ווערדען.

אים רוסלאנד ערהאַלט דיא וויעגער „פרעס-סע" דען נאָכפאָלגענדען בעריכט אינעם אידרעד בערכט-ערשאַטטעד, דער געלעגענהייט האַט-טע, מיט אינגעם דער דייטשען דעפּעשרטען, וועל-בער איבער מאָסקוי נאָך דעם יידען רייזטע, צו שפּרעכען אונד אים זיינער שילדערונג דער איי-דיגענען אין פעטערסבורג קאָמן מאָן ערזעהען. דאס פון מיט דער צוקונפט דער יידען אין רוס-לאנד בעסטען בעשטעללט זיין דרעסדן. דער רוסישע מיניסטער דער אינגערן נראַף איג-נאַטיעפ, עס פּפּפּ דיא יידישע דעפּעשאַציאָן זעהר לייִדענשרעדיג. וויא עס פאַן אינעס גע-וויינטען דיפּלאָמאַטען ניכט אנדערש צו ערוואַר-טען וויאר. אינד ערגערלעטע אידר דען ראַטה, זיא מאַנע אים פרייִזע אידרער גלייבענס-גינאָססען דאַרזען זוריקען, דאס צוויי דרייטהיילע דער יידען אין רוסלאנד דיא „אנדרע-ישאַב" ערגיפיגען, דאנן ווערדען דיא פערהאַלטנישסע דעס רעסט-לייבע טהיילעס דער יידען דיך נינסטיגער גע-שטאַלטען. צור בעשרעדונג דער דעפּעשאַציאָן, דאס מאן דער דייטשען וועגנד דיא וועגע צור בלייבונג פערשיל עסט בעמערקטע אינגאַטיפּ, דאס נכמשטערען דער דייטשען וועגנד דיא פיִר דען נאָטט אין אַנדערען דייטשען וועגנד דיא אַנדערע דיא שוואַכע נור פאַן אַלטהייל, דיא שוואַרע-דערע וועגנד דיא צאָהל דער מאַיאָרטסטען נור פערטעהרע! — נאָכפאָרסט וולאַדימיר אנטאָאר-טעטע דער דעפּעשאַציאָן: „מין בריידער איזט לאַיזער פאַן רוסלאנד אונד קאָמן זיך ערלכסטן ניכט שטעצען, וויא זאָלל ער איך אויסרייבענדען שטען בעאַהרלאָזיג". — אין אַן ליִיפּ-פיִער פערבריטעט זיך דעזעס דעזלאַטען דעס פע-טערסבורגער יודען-קאָנגרעססעס אינטער דען מאָסקוער יודען. ווערדען אין אנגעמיין דיי קאָנ-דער שרעמענג זיך בעפינדען. אונד אלס דיא מא ראַט הענה פאַן דער קאַנצעל דער אַראַב פערגאַה-טען, דאס דיא צוקונפט לייִדער ניכט נעטען אים שאַטן בעריג, דיא ראַט דאס ראַט הענה-פעטט אין פעטט דער טייער אונד דער בעזאָרגנים אים דיא צוקונפט. מיט בעטטערלרדער שטימע האַט דער מאָסקוער אבערבערגער דער פערזאַהט מעלשען נעמיינדע דיא נעגאַציאָנטיגע לאַנג דער יידען אין רוסלאנד געשילדערט (ער וואַר איך צור פאַנפּערענץ נאָך פעטערסבורג בעריפיגט אונדעט עד זאגטע). „וואַגי לאַססען ווייר דען אנ-זערע קונדער שטעהערען, מאן ווייר דיא אים דאך

• (באַלגעמיינע אַנהענגעניס) איינע נאַכט וואַרט, דאַס מאַן קיינען הונד האָטעט הינטערגעלאָזן, דאַ קלאַפּעט מאַן אַן דעם הויזע איינעם אַרעמען אין צירך. — „אַך, הערר דאָקטאָר, מיינע פרוי איזט לעבענסגעפאַרלעך ערקראַנקט.“ — דער אַרצט שטעפּט אין זיך הויניין, דענן דער אָרט, וואָהן ער קאָממען זאָלל, לייגט 3 שטונדען ענטפערנס. דער דאָקטאָר לאָזט דאַהער זייגען וואַגען אונשאַנגען, אונד פאָרט נעהטס דורך נאַכט אונד נעבעל. קומען פאָר דעם אָרטע שטייגט דער הילפס-זוכער אויס, קאָממט ניכט וועדער אונד אין דער גאַנצען בעוואָהנערשאַפט בייכט נעמאַנד איינען אַרצט. נאַך איינער וואַכט לאָזט זיך דאַס אַטהזעל. „אַך בין איכגען“, שרייבט איין אונגעגאַנטער דעם דאָקטאָר, „צו דאַפּעלטען דאַנקע פערפּלייבטעט. דאַס זיא מיך זאָ געפאַלליג קושטירט האָבען, דענן עס וואַר מיר אונמאָגליך, איין אנדערעס פוהר-ווערק איפּצוטרייבען אונד דיא נאַכט וואַר ווערקליך אבשיליך. ביסטע, עס ניכט עטוואַ איבעל צו נעהמען.

•(איין איזענבאַהנ-צוג בעשטאַה-לען). דער דעוטסאַג נאַכטס איין דער טע-מפּעשוואַר-סענדינער שטרעקע דער אָסטער-ריישען שטאַאַטס-באַהן פערקעהרענדע לאַס-טעג-צוג נומער 452 וואַרדע צווישען דען שטאַ-צאָנען מאָקרען אונד וואַלקאַן בעשטאַהלען. דיא ווירקונג איבערגאַנגען טהאַטעד מיסען, אַלס דער לאַסט-צוג דיא שטאַצאָן מאָקרען פערלייס, אונבעמערקט איפּגעשטרונגען זיין; דיא הערר-שיפטען דיא פאָלגבען איינעס לאַסטס-וואַגאָנס, וואַרפען דעסען אָנהאַלט (8 גראָסע קיסטען מיט זיידע- אונד אַטלאַס-שטאָפּען) הינטער אונד שפּאַנגען נאַכהער אַב. אין וואַלקאַן. דיא דער הייב בעמערקט וואַרדע, טעלעגראַפירט מאַן נאַך מאָקרען, וואַרפט וואַגאָן איינע בעגע-הונג דער שטרעקע פאָרגענאַמען וואַרדע. אין איינעס גראַבען פאַנד מאַן דיא אַדרעס וועדטהפאַלליגן אינהאַלטעס עגטלעגנשען קיסטען. פאַן דען פרעכען ריבערן אבער עגטדעקטע מאַן קיינע שפּור.

וויינער פּרוכט-פּרייזע.

הערבסטווייצען 12 גולדי 65—70 קר. פרוהאַהרס-וויייצען 13 גולדי 35—38 קר.

מאַיס פּער מאַ-זיני אַן 7 גולדי 77 קר׳ ביז 7 גולדי 80 קר.

הערבסט-האַפער 7 גולדי 85—90 קר. פרוהאַהרס-האַפער 8 גולדי 43—45 קר.

קאָרן, אינגאַרישע 9 גולדי 40—80 קר. הערבסט-קאָרן 9 גולדי 60—80 קר. פרוהאַהרס-קאָרן 10 גולדי — קר׳ ביז 10 גולדי 25 קר׳.

האַפער 7 גולדי 45—75 קר׳.

פראַמפּטער מאַיס 7 גולדי 40—50 קר׳ אַב וויען פּער 100 קילאָגראַמס.

☛ נאָכדעם אַס קאָממענדען מאָנטאָג דער יום הקדוש אַפּלעט, זאָ קאָנן דיא מאָנטאָג-נומ-מער ניכט ערשיינען, אונד ווירד דאַהער אינזער נאַכסטעס בלאַטט אַס אָנגערסטאַג ערשיינען, ווער ווינשען אינזערן געעהרטען לעזערן חתימה טובה!

לאָטעס-ציעהונגען פאָן 28. סעפּטעמבער:

ברינן:	29	56	8	59	31

פּרעגשווערשליכער רעדאַקטעער:
יקותיאל הלוי לעדערער.

געוואָלקטע רוסישע שטיעפעל

מיט אייגער נאַהט.

נאָמעראַ	A	1,	2,	3,
פּרייס		5.95	5,65	5,35
נאָמעראַ	B	1,	2,	3,
פּרייס		5,35	5,05	4,75
נאָמעראַ	C	1,	2,	3,
פּרייס		5.05	4,65	4,20

געוואָלקטע שוהע נאָמעראַ 1, 2, 3,
פּרייס 1.20 1,10 1,—

געוואָלקטע פאָרשוס נאָמעראַ 1, 2, 3,
פּרייס 1.10 1.— .90

פּרעגער אַללע נאַכאָטענגען ווירקס-לערער, שאַנדען, געמזונן זאַ״ראַ״ציאָנען, פּרייז, נאָרן, אַפּפּאַס, האַלבגאַנצע.

☛ פּרייסקוראַנטען זענדע אין אימאַנטס.

Leopold Pless,
Budapest, Königsgasse Nr. 24.

אַנצייגע.

אינטער-פּערטענטע פּערלאַסבוכהאַנדלונג ער-לייטבט זיך, דעם פּ. ט. פּ. בּלוקס דיא ענגלישע אנצייגע צו מאַכען, דאַס זאָלבען

עכט קאָרפּויער אתרוגים

אנגעלאַנגט זיך אונד זעלבע בּילליגסט אבגעגעבען ווערדען.

אין שאַנע אַיגענשאַפט מובחרים, לולבים הדסים זיך דאַזעלבסט אַפּראָבירען.

מ. ע. לעוויי׳ס זאָהן. פּעסט קאָנינגסגאַסע 1.

דיא נייעסטע בּרפינדונג

איזט דאַס נאָך פּראָפּעסאָר באַאַנד אויס אַמעריקא נייפערבעסערטע עלאַסטישע בּרוכבאַנד פאָן אַלטעער, זאָזאָהל פיר הערען אַלס אויך פיר דאַמען אונד קינדער; זעלבען איזט אָהנע פעדערען אויס ווייכע נוממי קויסשלעך קאָנסטרוירט אונד דאַס דען צוויעק, דאַס עס זעלבסט דיא פיר אַלטעעסטען בייכע אין קרעפטיגסטע צייט אין דיא גליינע לאַגע בּרינגט.

פּרייז: אייגאַנצע פאָן 6—7 גולדי, דאָפּעלטע פאָן 10—15 גולדי, פיר קינדער אויס דיא האַלבע בּילליגער.

נראָפּט לאָנדע אין מיטעלע-שפּיטעגן, ליפּס-מאַלסטער, בּעסט-אייגלאַנגן, נומטי-שפּרייסבען אונד אַלליע נומטי-וואַהרען-אישטער. — בּייא בּריב-באַנדען בּיסטע אנזוגעבען, אַב רעכנט. לינקס אָדער דאָפּעלט, זאָ אויך דיא ליבּהייבער. 6

בּעשטעלונגען מיטטעלסט נאַכנאַהמע אומגעהענד בּייא

MORITZ POLLITZER, k. k. Bandagist, Budapest, Franz Deákgasse.

Filiale: Königsgasse Nr. 3, neben dem Orzi'schen Hause.

קאָרעשפּאָנדענץ דער רעדאַקציאָן.

הערען י. קלין אין האַנגאַשע. הערען מ. ווייס אי דיאַמאַנט. אידרע לאָזע זיגד ניכט נעגאַנגען.

הערען יאַקאָב שטיינער אין ה. אידרע פּראָגעס-אַקטען בעפינדען זיך נאָך בּייא דער קאָנזולינען מאַפּעל אונד ווערדען עדסט אין איינען מאַנען צור קוריע נע-זענדעס. וויא דאַנן עדסט דער רעפערענט עגאַנגען ווירד.

הערען י. קאָהן, אין זיז. צור עזלאַנגונג איינעס הויזיר-בּוכעס בּעגאַהרונג דיא נעבּרוסשען. וושטענצינ-נים אונד אין אינדאַלטיגס איינגעס פאָן קאָנסטאַנס-פּיר-קוס. דיא איינגעזאַנדטען ווערדען ווייר אינהנען הייר בּעגאַנגען.

הערען מאַיזען קראַטער אין ה. דיא איינגעבאַהן נאָך סעראַיוואָ איזט נור בּיז אַנצוגאַ אים בּעשיינען. דיא שטיקע פאָן אַנצוגאַ וויישע ווירד עשטאַ נעגעבּען.

אַנצייגע.

אינטער-פּערטענטע פּערלאַסבוכהאַנדלונג ער-לייטבט זיך, דעם פּ. ט. פּ. בּלוקס דיא ענגלישע אנצייגע צו מאַכען, דאַס זאָלבען

עכט קאָרפּויער אתרוגים

אנגעלאַנגט זיך אונד זעלבע בּילליגסט אבגעגעבען ווערדען.

אין שאַנע אַיגענשאַפט מובחרים, לולבים הדסים זיך דאַזעלבסט אַפּראָבירען.

מ. ע. לעוויי׳ס זאָהן. פּעסט קאָנינגסגאַסע 1.

דיא נייעסטע בּרפינדונג

איזט דאַס נאָך פּראָפּעסאָר באַאַנד אויס אַמעריקא נייפערבעסערטע עלאַסטישע בּרוכבאַנד פאָן אַלטעער, זאָזאָהל פיר הערען אַלס אויך פיר דאַמען אונד קינדער; זעלבען איזט אָהנע פעדערען אויס ווייכע נוממי קויסשלעך קאָנסטרוירט אונד דאַס דען צוויעק, דאַס עס זעלבסט דיא פיר אַלטעעסטען בייכע אין קרעפטיגסטע צייט אין דיא גליינע לאַגע בּרינגט.

פּרייז: אייגאַנצע פאָן 6—7 גולדי, דאָפּעלטע פאָן 10—15 גולדי, פיר קינדער אויס דיא האַלבע בּילליגער.

נראָפּט לאָנדע אין מיטעלע-שפּיטעגן, ליפּס-מאַלסטער, בּעסט-אייגלאַנגן, נומטי-שפּרייסבען אונד אַלליע נומטי-וואַהרען-אישטער. — בּייא בּריב-באַנדען בּיסטע אנזוגעבען. אַב רעכנט. לינקס אָדער דאָפּעלט, זאָ אויך דיא ליבּהייבער. 6

בּעשטעלונגען מיטטעלסט נאַכנאַהמע אומגעהענד בּייא

MORITZ POLLITZER, k. k. Bandagist, Budapest, Franz Deákgasse.

Filiale: Königsgasse Nr. 3, neben dem Orzi'schen Hause.

קאָרעשפּאָנדענץ דער רעדאַקציאָן.

הערען י. קלין אין האַנגאַשע. הערען מ. ווייס אי דיאַמאַנט. אידרע לאָזע זיגד ניכט נעגאַנגען.

הערען יאַקאָב שטיינער אין ה. אידרע פּראָגעס-אַקטען בעפינדען זיך נאָך בּייא דער קאָנזולינען מאַפּעל אונד ווערדען עדסט אין איינען מאַנען צור קוריע נע-זענדעס. וויא דאַנן עדסט דער רעפערענט עגאַנגען ווירד.

הערען י. קאָהן, אין זיז. צור עזלאַנגונג איינעס הויזיר-בּוכעס בּעגאַהרונג דיא נעבּרוסשען. וושטענצינ-נים אונד אין אינדאַלטיגס איינגעס פאָן קאָנסטאַנס-פּיר-קוס. דיא איינגעזאַנדטען ווערדען ווייר אינהנען הייר בּעגאַנגען.

הערען מאַיזען קראַטער אין ה. דיא איינגעבאַהן נאָך סעראַיוואָ איזט נור בּיז אַנצוגאַ אים בּעשיינען. דיא שטיקע פאָן אַנצוגאַ וויישע ווירד עשטאַ נעגעבּען.

בּודאַפּעסטער בּאָרזענקורזע פאָם 30. סעפּטעמבער.

לאָזע.	קר׳	פּל.
1854 ער פּערצענטיג שטאַאַטסלאָזע	121	50
1860 ער „ „ נאַנצע לאָזע	131	—
1860 ער „ „ האַלבע „	133	—
1864 ער שטאַאַטסלאָזע צו 100 גולדען	172	50
1864 ער „ „ צו 50 „	170	—
קרעדיטלאָזע	179	—
דאָנאַו-דאַמפּשפּאַרטשס-לאָזע	113	50
אונגאַרישע פּראָמיצע-לאָזע צו 100 גולדען	122	—
דרעסנער לאָזע צו 50 גולדען	120	—
מיטשדאַל לאָזע	113	50
וויענער קאָמונאַללאָזע	134	—
טריעסטער לאָזע צו 100 גולדען	127	—
קאָמע רענעגעשיעדע	30	—
מיטלאָזע	26	—
אינסבּרוקער לאָזע	23	50
קלאַר לאָזע צו 40 גולדען	40	—
דענלטשוש לאָזע „ 10 „	16	50
קראַקויער לאָזע „ 20 „	20	50
אַגזעי לאָזע „ 40 „	40	50
אַלפּפּי לאָזע „ 40 „	41	—
וודאַפּעסטער לאָזע „ 10 „	21	—
סאַלם לאָזע „ 40 „	52	—
וואַרטגוגע לאָזע „ 20 „	22	—
סט. גענאַלס לאָזע „ 20 „	47	—
סטאַטשוווער לאָזע „ 20 „	25	—
וואַלדשטיין לאָזע „ 20 „	30	50
וויגישאַאַיזלאָזע „ 20 „	41	—
לאַיבאַכער לאָזע „ 20 „	23	50

ווערטה-פּאַפּיערע.	קר׳	פּל.
אונגאַרישע גאָלדרענטע	118	40
אונגאַרישע אַפּאַיר-רענטע	90	30
אונגאַרישע גרונדענטלאַסטונגען	98	50
טעמעשער-באַנאַטער	—	—
וויענער-בּרייגיש	97	50
גאַליציש	—	—
בּוקאָווינער	100	50
אונגאַרישע אייזענבאַהן אָבלאַסונגען	133	50
וויינגעטרעגס-אָבלאַזונגס-אָבל-נאַטצאַיען	95	50
פּאַפּיערשיינע דער אונגאַרישען באַנקעקע.		
דיש-אונשאַרס צו 5% פּערצענט	—	—
דעשטע דער אונג. הויפּטבּאַנק-באַנק צו 5%	103	25
דעשטע אַלגעמע. בּאַדענקרעדיט צו 5%	100	—
דעשטע צו 5 פּערצענט	101	50
דער אונגאַרישע-גאַליציאַנער	194	50
דער נאַדאַטסבאַן	166	50
אַסטערייכישע קרעדיט-אַקציען	366	—
אונגאַרישע קרעדיט-אַקציען	362	—
געלד-קורזע.		
וילבער-אַשע	100	—
וויקאַטען	5.61	—
אַסטערייכיש-אונגאַרישע 8-גולדען-לאָזע.		
שטיין (20 פּראָזענט)	9.37	—
נאַפּאָלעאָנאַר	9.37	—
דייטשע וויינבּרבּאַנקנאָטען	57.85	—
20 פראַנק-שטיק	11.54	—
יוטישע אַפּאַיר-וועבעל	1.26	—

פּרוכטפּרייזע דער קאָרנדאַללע פאָם 30. סעפּטעמבער.

פּער 100 קילאָגראַמס		פּריסטע	פּער 100 קילאָגראַמס	
—	—		—	—
—	—		—	—
74		קאָרן אַלט	72	9.—8.70
11.90—12.—	75	נעקסטע מאַליין	64	10.40—9.40
12.05—12.15	76	נעקסטע פּוטשטע	62	7.70—7.50
12.20—12.30	77	האַפער	40	7.70—7.60
12.35—12.45	78	קוקוריץ באַנאַטער	75	6.90—6.85
12.45—12.50	79	אַרטעלע	73	6.85—6.80
12.50—12.55	80	הייגע אַרטע.	—	6 25—5.75
12.35—12.45	75	וויייצען	פּער אַקאַטער	13.25
12.50—12.60	76	הערבסט	„	12.65
12.65—12.75	77	„	„	—.—
12.80—12.85	78	קוקוריץ	„ יולי-אוי.	7.50
12.85—12.90	79	נעקסטע	„	—.—
12.95—13.—	80	האַפער	„ הערבסט	7.75
		„	„ פרוהאַהר	8.35
		רעפּס	„	13.60
12.35—12.45	75			
12.50—12.60	76			
12.65—12.75	77			
12.80—12.85	78			
12.90—12.95	79			
12.95—13.—	80			
12.20—12.30	75			
12.35—12.45	76			
12.50—12.60	77			
12.65—12.70	78			
12.70—12.75	79			
12 80—12.85	80			
—.—	—			

הילזענפּרייסע	פאָן	ביז
פּרייסע אַלטע	11.25	10.—
אַיזענבאַהנען	13.—	12.—
לינען	18.—	14.—
עריבען	12.—	11.—
הייזקלייד אַמטס זאַך	11.—	10.50
מאַהן, גרייע 37 פּל. פּלוס	30.—	40.—
האַנאַמען	—.—	8.—
וויטשעקען פּר. אקס.-נאַוו. באַנגיש 27 גולדי.		

ווייטשען, פּרעפּהאַפּענען. —,—40,50 גולדי.

Herausgeber und verantw. Redakteur: Carl Lederer. Druck von Emerich Bartalits. Budapest, VIII., Esterházygasse Nr. 12.

— גלאז איזט יודע — האט דאס פאאר אנדאכ-טיג בעשעגד אין דער סינאגאגע צוגעבראכט. דיעזער טאגע איזט דאס עהע-פאאר גליבצייטיג ערקראנקט אונד זינד ביידע בעטטלאגעריג. פאר דריי וואכען ווארן ביידע נאך צעזאמלד רייסט, זא האט דיא פרוי, אין איהרען 60איהריגען זאהן צו האלען, מאכנמאל איינע וויישע שטרעקע צו פוס מאכטע, אהנע צו ערמידען. דער אלטע גלאז וואר אים פעלדצוג אים אהרע 1809 פעפערדע-לעפעראנטן דער אפטעערייבישען ארמעע.

* (אין ירושלים ע"ה) קעסקסטרט איינע „וופפע-אנשטאלט", בית התמחי לעניים גענאנט, אין וועלכער ארמע אהנע אינטערעשירט דעם נעשלעכטס אונד דעם אלטערס אין וואכענ-וויא אן שבת. איר פעסט-טאגען איינע אפרעצאן זופפע אונד צמיזע ערהאלטען. דיעזע וואהל-טהאטיגע אינשטאלט ערהעלט ביזהער ניכט אונטערהעבליכע אונטערשטיצונגען אים רוס-לאנד. דיא יעצטע אבער אין פאלגע דער דארט שטאטגעהאבטען יודישע פערפאלגונגען פאסט גאנץ אין פיגעהארט האבען. דער פארשטאנד דער זופפע-אנשטאלט ערזוכט דארעד דיא גליבצייט-גענאססען. דאס זיא דורך רייבלכערע נאבען אלס ביזהער דען פארטבעשטאנד דער אנשטאלט בעשיר קען מאכטען.

* (איין שטעד, דער קיין „עדן האט.) פאר דריי יאהרען איזט אין איינען דער עהעמאליגע לייב-שטעדע דעם קאיזערס, נאמענס טהאנגער, אין אלטער פאן 82 יאהרען גע-שטארבען אונד האט אין פערמאגען הינטער-לאססען. דאס איין פערמאגען צוייא מיללאנען גולדען נעשאצט ווירד. דעם אינפאכען שטעד פעהלט עס אין זיינעם לעבען נעמאהלס אין. פאן דיעזען מיללאנען געבריך צו מאכען. ער בליעב בייא איינעם לייבלאך אינד שאפרטע. שפארטע זא אבערמאסיג, דאס ער זיך ניכט דיא גרייזונגסט בעקוייעמליכקייט פערזאגטע, אונד דערין מיט פעד-צייטן יינטער נאכטע, זעלבסט אין דיא קאלטע ניכט אונד אבערהייבט זא לעבטע, אלס אב ער נאך אומגעד דער ארמע שטעד-צוזעלבע וויא-רע. אינד דאך פערקראנקטע טהאנגער מיט דען דאכטסטן הערצלאסיגקייט, ווענן איך נור אלס דערין שטעפעל-לעפעראנט. דורך דען פרייסען עסטערהאז וואר ער דעם קאיזער עמפפאהלען

בעדייטענדעם פערמעהרט ווערדען ווירד. אויסער דיעזען הינטערלאסען דער מיללאיאנען-שטעדע נאך איינען זאהן, איינע טאכטער אונד איינע וויטווע, וועלכע מינדעסטענס אין דיא האלפטע יינגער איזט, אלס דער פערשטארבענע וואר.

* (דיא פאסטאערין יודע-העצע) דיא אונטערזוכונג בעצעגלך דער אין פאסטע שטאטגעהאבטען יודען-העצעע וואהרעד נאך צווייאיגיגער אונטערברעכונג דיינסטאג ווידער פארטזעזעצט. דיא אונטערזוכונג, וועלכע דער דאגזישער שטוהל-ריכטער האט ליטעטע, וואהרעד מטטוואך בעגונדעט אונד דיא פראגע-אקטען דעם וויצע-נעשפאן דעם קאמטאטען אונטערבייטעט. — איינשטמיג בעשטאטיגען אללע צייגען, דאס פאלאטה אין דעם קראיאולל מאגע אים געפאלגע דעם אבפעלט אונד איינער צייגינער-באנדע, דאס „דעפפ-העפפ-ליעד" זינ-גענד. דורך דיא שטראסען צאג. דר. אלעקסאנ-דער וואס אינערגיבט אים ליעפ דער פעד-האנדלונג אין פלאקאט, אין וועלכעם דיא איינ-וואהנער פאן פאסטפ אינפאפרדערט ווערדען, נעגען דיא יודען אינפיצטרעטען, אין ווערדען אין דעם פלאקאט נעגען דיא יודען אללערליי-דראהונגען געבריכט. דאסזעלבע ליטעט וואר-לך: „יודען, אדער ערפפערעססער! דאס איזט אונ-זער ערסטעס ווארט! קהרעדע אין איך אונד האב, וואס ווי וואללען. וועגן ניכט, ווערדעט אידר ליפפן, אידר וואללט, וויא אפ שיינט, אינס עזדר איבערפארטהיילען אונד גראבערע הערערן זיין, אלס ווי. דאס קאנן אבער ניכט זיין אונד ווי ווערדען איך אנדערס טראקטירען. איבער-לעגעט! אידר האבט נור קאך אוויא טאגע צייט. קאנזיראט." (פערשווארער) דער צווייטע טהיל דעם איפרופס ליטעט: „מטבריגער! טרעטען ווי ענערגיש איך בעגינן דיעזעס שטארקפטעצר-נעוואכס, אם עס נאנין צו צערטרעטען דענן עס ווירד שאפעטר צום בים הערראנזאכסען אונד נור מיט דעם בייל געפאללט ווערדען קאנגען. יעטצט קאנן עס נאך מיט פיסטן צערבערעטען זיער-דען. ערהבענן ווי אינס האהער אונד דולדען ווי ניכט לאנגער דיעזעס עלענדע איינגעזאנ-דערטע נעזונדעל. פאריאהרען: דאס דיא אונזער לאזונגס-ווארט, קאנזיראט". — מיט דעם אנ-קלעבען דער פלאקאטע נאהם דיא „העפצצע"

וווערדען אונד ער בליעב דער לייב-שוסטער דעם קאיזערס, ביז ער פאר פיער יאהרען דיא אללע בייא זיינטע לעבטע אונד זיך אנס פרייאט-לעבען צוריקצאג. דען גרונד צו זיינעם קאלאסאללען פערגעהען האבטע ער יאהרלדעם אלשען בארען יאהרלשילד צו פערדאנקען. יאהרלשילד וואר מיט דען ארבייטען זיינעם שוסטערס זא צופרידען, דאס ער אהם. אלס ער דיא קאיזער פערדינאנדס-נאריהבאהן אנס לעבען ריעף. אינע בעריטענדע אנצאהל קצינען דיעזער באהן צוקאממען ליעס. טהאנגער וואסטע דיעזעלבען מיט דער צייט זא צו פרעמדערונג, דאס ער, וויא אללגעמיין בע-הייפטעט ווירד, אללאלהרלך דאס נעטטע סימ-בען פאן 60,000 גולדען בלאס אלס אינטערעססען דיעזער קצינען אינטערעסיגקטע. אלס בעזאגע-פייניגונג, וואר טאנגער ניכט פערשרינ. ער הייפטע צוזיצונדע אויף טויזענדע אונד בליעב אין זעהר שפארזאמער שטטעער אונד דער צו לאנד-הייטער זיינער שאטצע. טהאנגער וואר דער זאהן אייגעס צו גרונדע נעגאנגענען קיינפאמענגס אין אייגעס כלייגען מאהרישען שטאדטכען; קיים 11 יאהרע אלט, וואר ער בעריינס נעגאוואנגען, דיא זיין בראד זעלבער צו זיכען. ער וואנדרטעט נאך טראאל, וויא ער אין אייגעס קליינען ארטע אינ-וויא אינגסבריך דען שוסטער-הארזווערך אין לערנטע. וויא ער זעלבסט פרצאהלטע, וואנדער-טע ער אלס 18יאהריגער נעזוללט דורך טראאל, וויא איך כאזיזער פערדאנאט אין דער לאנד-שטראסע טראפ. דער קאזיזר וואר אויך דעם וויגע נאך ווייג בעריפפען אונד האטטע מיט-ליד מיט דעם מידען נעזוללען, דער דא אייף דער שטייבינגען שטראסע אינהערווואנדרטע. ער ליעס אהם אין פלאטצכען אייף אייגעס דער האפ-וואגען אייגיטיגען אונד זא קאם טהאנגער אלס 64 יאהרען נאך זיין. אים הייזע נאם 20 דער אפגיזל-נאססע בעקאם בע אר-בייט. אים זעלבען הייזע וואנדרטע ער מייסטער, אבוואהל אהם דיא צוגעדרטע שטאדט דאס מייסטער-רעכט דורכ-אים ניכט פערליהען ווילללטע; שפאטער קייס-טע ער דאס הייז אונד פערבליעב דארין ביז אן יאהר פאן דריא טאגען ערפאלגטען טאד. דער אלטע שוסטער זאהן טהאנגע-ר אים פערטע עהע אין איין דייבר רעגליטאטיע-בעזיטצער אין גראין. דעססען פערמאגען יעטצט נאך אים אין

שאפפטן האבט. צוור פערזיכונג דער נאך 440 פוס האה-הערצן שטיינגע אזאן דער סטטטערינג. מטטעלס 15,000 פוס-שטיין אונד אין אנדערע אנאלאגע פאלל אין 6000 פוס לאנגען גונגגלס דורכבאהרט. פאר דיע-זעס שטגגעל שאפנדען גון הייריך אונד יוליע. ארבייטער, אין לאבטיגען פערזיכונגס. אייזבען הערבייא. אבגע אונד אונדערער פערזיכונגס אונד אין טיינגעלד אין פערדינגען. צוויי מיט לאפטיגען פערזיכונגס מאנגער נינגען מאראן. צוויי אנדערע פערלאנגען. שיעיליכע פיי-סטעריגס. נור פאן דען שוואכען לייסטערן דער לאבטיגען ערהעלפלס. אומאנד דיא וואנדערער. פאן דען אייסטע-מייעטגען וואנדרטע ריעזעלטע דען וואסטער הערבייעדער. פון וואר אין בעגאנגסטגענגיגס נעפאהל. צו וויסטען. דאס איינע בעריטטיפטעס פאן 440 פוס האהע אויף דיעזעס נעמייטער דריקטע.

„הייריך — באט יוליע — לאם' אונס אומקעהרען, איך פיריכט מיך זא זעהר."

„וויא ניכט טהאריכט — עגטגעגנגטע הייריך — באלד דיא דיא באהן אין אפפאסטע. אונד שיזיגגרע — סיריגן דיעזען מונגגר אהנע דאס נערינגסטע נעפיהל דער אנגסט אונד דער בעזאגרנגס."

יוליע שוויג. צוטשטעגד הגג זיא אם אם-מע אידערע מאנגעס, דער זיא פוס זיך הינזונגגאנ. אזא גנג פאר פאר-מטטפען דורך דאס הערין דעם בערגעס. אונד שאן זאה מאן אם אוטסאנגגע דעם מונגגלס דאס מאנעסליכס שיפ-טעדר. דא ערשאנען אין דוסספס קראנען.

„פליעהקס, פליעהקס — דיעסגרן דיא ארבייטער — דער מונגגל שטיגגס אין!"

עס וואר צו שאפן! דער איינשטיצעגדע בערג האטטע אללע 6 פערזאגען בעגראבען.

דער איינשטיריג וואר זאפארס בעטעריקט וואהרדען. שוויגגדע פאן ארבייטערן וואר זאגליך בעשאפפטע. דען שוטט אונד דיא שטיגע הינזונגגזוריטטען. עס וואר נור איינע לייטע שטגללע, דיא פערשטטעט וואר, אונד

זא נעלאנג עס נאך וויגגגען מינגטען, דיא פערשטטעטען צו בעפרייען.

הייריך וואר שווער פערלעצטס. צוויי ארבייטער ווארען טאדט. יוליע אונד דיא ביידען אנדערן ארבייטער ווארען אונפערלעצטס נעבליעבען.

האך אבען אונד דער האהע דעס סטטטערינגס שטעהט איין וויירסהס-הויז „צום ערצהערצאג יאהאנן"; דאריהין בראכטט מאן דען צום טאדע פערלעצטען אונד איינע אנאנאסטע נעזוללדענע נאך אויפ. אלס יוליע אונדערר צו זיך קאם, וואר איהר אומטטע גרינגעזאגלאן. איין הע-ראפפטע שטיין הטטטע הייריך דערארט אם קאפפע פערלעצטס, דאס, וויא דער הערבייגגרופגע אצט פרקלאפט, קיינע האפפגונג פאראהנדען וואהר, דאס דער פערוווגנדעטע צום אללגן בעזוהטטיין צו-רוקקהרען קאנגע, וויא פיעל וויגגגגע איהן אם לעבען צו ערהאלטען.

דיא קונדע פאן דעם אונגליקסאללע דורכפלאג באלד דיא וועלט. אלס פרייליין בהרין דאפאן אין דער ציטונג לאז, עפאפסט דיא אייגע באנגע אהנגגן. דיא אוילטע, מראמצדעס דיא פאן אדערס אונזוהאלדיין נאך ניכט נאנין הערגעשטעללט וואר, אין דען נאפטס-האפ „צום נאדלענגן לאמס", אום עקסקורגיגנגען נאך אידער פיירינדן איינגזוהאלען.

הייר עפזוהר דיא צו אידערס שרעקגן, דאס הייריך ווערגער אונד זיינע נגמאהלגר איינגן אויספלגן נאך דעם טטטטערינג נגמאכט האטטען; דיא בגאנג דך יאפארס נאך דעם באהן-האפ דער זוד-באהן אונד ווייזטע מיט דעם נאפטטען צונג נאך נייטשאדט. הייר נאהם זיא דך איינגן אונגגן, אם דרינקט אויף דיא האהע סטטטערינגס, נאך דעם ווירטשהס-הויז „צום ערצהערצאג יאהאנן", וזא, וויא זיא גגלעגגן, דיא פערזוגגדעטען אונטערגעבראכט ווארען; אז אהדרען, וו ווארען פיגלכטע שטגגדן, וזעל-בע באבי אויף דיזוגר אהדרט פערבראכטט.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

לאנגזיילן געזעזען זיין דיסטע. האטטען נין ניכטס בעסערעס צו טהון, אלס זיך מיבער צו נער לוסטיג צו מאכען; אלס מאכטען זיא איני־פאטיגע, יידעלנדע בעמערקונגען, דאנן אונגנן זיא לידערער אים יידישען דיאלעקטע, לאכטען דען יונגען מאנן מיט זיין בייפיגען אים: ער — ניינער — גלויבע, ער וואיס אין איינעם יידען־טעפעל, אונד אלס דיעס אללעס ניינער אין זיינער רוהע ניכט שטארקען וואללטע, שטעללטען זיא זיך דיעארטען אום איהן, דאס איהר שאטטען אויף דאס בלאטט פיעל אונד ער דאהער צו לע־זען אין איפהארען מוסטע. אהנעזאן, דאס זיא העד־רען איינע מאכטען אונד איהרען איבער־מוטה אן איהם קוהלען וואללען, בעצאהלטע ניי־נער זיינע אונד שקטע זיך הן. דאס לאָ־קאל צו פערלאססען, אלס איינער דער הערען אויף איהן צוטראט. איהם דען הוט פאָם קאָפּפּע שריג אינד איינען נאזענשטיבער פערזעעצעט, אונד דא בעקאנטלך איין נשעם ביישפיעל אנ־איפערנד ווירקט, וואללטע אויך דיר דער קאסטיר סטראקא דיעזען שלעכטען נאכ־מאכען, וואס איהם אבער ניכט זאָ גלאטט אב־לייפט, דא ער אלס אנשוואדט איינע שאללערד אהרפיינע ערהיעלט. ניינער הייעלט עס נין פיר נוט, איס דיעס לאָקאל פארחצוליפען, דיא הער־רען סטראקא, איזענבארג־קאסטיר, אונד גראפ־מאנן, מיטרער־פאָליער. לייפפען איהם מיט ביל־לארד־שטאקען נאך. ערלייטשען איהן בייס גיטי־נאזיאס אונד הייבען זאָ לאנגזע אויף איהן אין, ביז ער צוזאמענזאנק. דער ארז צוגרייבטעטע יונגע מאנן וואורדע דורך איינע אין אללע בייד נאסטען־שקאנדאללעס הערבייגעלייפענע לייטע נאכהייזע געפיהרט, וואר דיא עיסטען צוויי מאנע אין בעטטע. האט זיך אבער בייזגן דא צייטע־לין פרהאלט. ביז אויף איינע בלוטע פלעקען אונד מערדערע בייזלן, דיא ער אלס דיעיפע־ציבען דער העלדען־טראטטען אבגיער הערען נאך טראטט. דיא אנגעלעגטהייטען איזט בים הייגען בעגערדס־נערייכט אנגעגייגט אונד זיי־דען דיא הערען האָפּפּנטלך אהרען איבער־מוטה נאכסטעגס אין איינע אבגיהאלטע; דער אפּפּעטלרעכיט אבער זונד וויר בייפפעל־בטטע, פאללנגדעס צו ערקלארען; דיא בירגערשאפט אנד איינוואהנערשאפט פאָן לאטשאגין איזט פיעל צו אינטעלליגענט, אלס דאס זיא אין אללבען

פאָלליטעאָן.

פאָלגען איינער פערפעהלטען ערציעהונג.

(10-טע פארזעטצונג.)

„איך דוא. מיין ליעבעס ווייב — וואנזט הייגעך — וואללטעסט אלס גוטע מאטטער דיר לעבעטען וווללען דיינעס אבטעיס עדרען אונד דיך פאָן פרייליין בריין פערן האלטען.“

יולייע שטייגט.

„איך האלטע עס פיר מיינע פפליכט — פוהר הייגעך צו ערזעהן פאָם — דיעזען ערייטשען, אינטשטען אומגאנג נכם איפפאמטען צו לאסטען. צוואר קאנן איך פיר מיינען דיא בעגלייטונגען דעס פרייליינס נאך בעזוהנדערע נכם אבלעגען, אללין דוא מאָגעטעס עקטס פרייליין בריין הארזיף אינפפיעקוהס אבגיהאלטען מאָגען, דאס מיך דער אינטשטע פערקנהר מיט אייהר אונאנגענעהם בעיהרט, דוא ווירדעס מיך זאָגטס אין דיא נאָבהוהנדערקיט פער־זעטצען, דאס איך דעלבסט עס אייהר זאגע.“

„דאס ווירדעס דוא מהון!“

„איך האבע עס דייגנס דולגען מאטטער פעטס פערי־שפ־אָבען, דיך פאָר דעס אינפלוסס דייגער דאטטע צו שטייגען.“

* * *

אם אנדערן מאָרגען, אין אללער פרייהע, קאָם אין באָטע אם פרייי אם דיינסטען, דער מעדערטעע, דאס פרייליין בריין פאָן אייגען פלאָטצליכען אונוואהלהייין בעפאללען, פערהינדערט זייא. דיא הערשאפטען הייטע נאך בעזוהנדערע צו בעגלייטען; זיא לאסטען דאהער בטטען, דאס מאן דיא בעזיכטונג דייגער בעריהמטען נעפאלדע־נאללטעיג בין אייהרער ווידערהרשטעלונג פערזיעהט. דערזיעהט זיך אבר יונגע עדהן־פאמאר. דען שאנגן הייטערען זאָמטער־מאנ צו אייגנעם אויפפגלוג אין דאס האללעז־טראל אונד דיא נגעדדע דאמאלס אים בוי בעגרייפפענע מעקרוהרדיגע אייגנבאהן איבער דען סעמטעיגנ צו בעזוטצען, עס אוטס דייעס דיא באהן, וועלכע פאָן וויטע נאך פרייטפס פוהרט. דייעזעלבע וואר דאמאלס בין אייהר דיא קוהצע שטרעקע אבגיהאלטע מיטעיגנ. וועלכע נאָפּטע שווייגיגקייטען מאָם, פאללנגדעס. דאס יונגע עהנ־פאמאר פוהר מיט דער זיד־באהן בין דייגנע־נייטשאדט; אם פאָן דא אם עז פוס דיהדר דאס האללעז־טראל נאך באלגאנגען צו וואדדעין, עס אוטס אין פראָסאָפּפּאללעס טראל. אין וועלכעס דאס יונגע עהנ־פאמאר אינטראס; אין ביידען הייטטטטטטטלהאדע בעגנע. דערגע האָסטטע דער שנעגבעגע אוטס. דורך דאס נע־בינע הינדהרנד שטאָפּפּ דיא נייגע שוואטצי. אין שמאלע פוסטטיגע פוהרט אם דען אוטעגן דייזעלבגן הין. הייטט בעפיגדעס זיך דאָס דאס נאָפּטע וואאסטע־שלאָס דער וויינגע וואאסטע־לייטטגן, אונד שאאביגע־אנגנגע אין נאָפּטע מעגנגן דורכצעהען דאס טראל. דא־מאלס וואר דיא נאגנע מעגנגע שטלל אונד אייגנאס; אוס זיא מאָגטיגע ווירקגען דיא נאָפּאטיגגן נאטור־ערשיינגנגן. דיא נעוואלטגגן פעלדגן האגנגן האָך אבער דעם וועגנע, זזא דאס מאן פערכטעגן אונד וויידדן אין אייגנבוליקע הערגיגדערטעגיגגן אונד דען וואנדערער בעגראבגן. מיטפפ שטללע פערטטטגן, נור דורך דאס ווייטגן דער שוואצגי אונטערבראָבגן, וועלכע פלאָם־האלין אוס דעם נעבריגע הרגנדערטטלגן. נאך דאנ־נער וואנדערונגן קאמגן דער הייגעך אונד זיינע נאטטטן אן אייגנן אָרט, אוא זיך דאס מהאל אייגטטטטטגן; אונטער דען נעדערהאנגנדגן פעלדגן וואדגן דייזבגן נבבוט. עס וואר דאס דאָך קאוויבבגן. אין דער מטטטטן דעס־דעלבגן שטאנדגן נאָפּטע. מאָפּטטגע אייבבגן. אונטער דע־גגן אייגע שאאר קנדער — זזא שיגן עס — אייבבלן אאמטטלטגן, אלס דיא בוידבגן נאהער קאמטן, זאהבגן זיא צו אדדבגם עדשטגיגגן, דאס דיא אייבבגנ־זאמטלער נטכט קנדער, זאנדדבגן מיטגנשטאָפּטע קלייגע בעגאָפּפּטע אין שטיליטייזע שאָן אָפּגע־דקפּטע אלטער וואדגן. אייגנע אלטע פרוי מיט נאָפּטפס, פאָם אלדגע הע־אבראָבגנגנדגן קדאָפּפּטע. דיא פאָר אייגנע דייזבגן זאם אונד שטייבקטע, שיגן דיא אייזטכט אובבדר דייזגע אונגלדקלבגן צו פרדבגן. „דדע דנד דייזע בגשאפפטע?“ — פראגטע יולייע דיא אלטע פרוי.

„דאס זונד דאלס טראָטטעלן.“

שעדעקס וואגדטע זיך יולייע אב.

טראָטטעלן בגגנגס מאן אין יגגגן בגגגגדגן דיא אונגדקלבגן, מיטבגשאלטשטגן, בלאדדבגגגגן מגגשטגן, וועלכע מאן אין דער שטייגטגן קדאגגגן בגגגגס. אין דדע־זגס וואגדדבאללבגן בגבבדגגס־לאגדדע, וועלכגס מטס גא־טדדאגדדטטגן בגשדגגדגגדגס אין אטטגטגדגגדגגדגס־גאטטטע אין אדדבגגדגגדגס. דאס דדע־ראבטטגן אין דדע אדדדע אין אדדדע שטאטטגן אין דטטגדגגדגגדגס מאהלל אאדדגגגדגגדגס. דאס דדע־אין דדע בגגגגדגגדגס דאס אדדדע אין אדדדע אאבטטגדגגדגגדגס אין אדדדע אין אדדדע אין אדדדע